

Regeringskansliet,
Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
a.jam@regeringskansliet.se

Yttrande om slutbetänkandet Frihet från våld, förtryck och utnyttjande (SOU 2025:28)

Er beteckning: A2025/00432

Sammanfattning

Länsstyrelsen Skåne, nedan Länsstyrelsen, välkomnar förslaget om slutbetänkande gällande reform av det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld. Länsstyrelsen vill särskilt lyfta att:

- Länsstyrelsen är positiv till förslaget om ett nationellt samordningscentrum vid Jämställdhetsmyndigheten och välkomnar länsstyrelsernas speglade roll på regional nivå och att utredningen betonar att det finns utrymme för lokala och regionala anpassningar av insatserna för att nå en likvärdighet över landet. Vi är också positiva till utredningens förslag att Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna är ansvariga för samordningen på övergripande nivå för samtliga strategiska områden i den nationella strategin.
- Länsstyrelsen stödjer förslaget att förändra Länsstyrelsens förordning (2021:995) för att bättre spegla det nationella arbetet regionalt. Länsstyrelsen anser att möjligheten att ge bidrag till utvecklingsarbete bör bli ett långsiktigt uppdrag med avsatta medel.
- Länsstyrelsen efterfrågar tydlighet i ansvarsfördelning mellan myndigheterna gällande utveckling av det våldsförebyggande arbetet.
- Länsstyrelsen stödjer en sammanhållen strategi inom delmål sex och anser att hedersrelaterat våld och förtryck ska integreras i strategin men ser positivt på en särskild handlingsplan för området. För att öka träffsäkerheten bör handlingsplanen avgränsas till ett specifikt och eftersatt område, exempelvis familjearbete i hederskontext.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen betonar vikten av en sammanhållen jämställdhetspolitik där delmålen inte ses som separata utan som delar som tillsammans bidrar till att uppnå det övergripande jämställdhetspolitiska målet om att "Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv". Länsstyrelsen stödjer fortsatt sex jämställdhetspolitiska mål.

För att strategin ska få genomslagskraft behöver den åtföljas av en långsiktig, stabil och förutsägbar finansiering till berörda aktörer, inte minst kommuner som på många håll haft svårt att behålla styrka och kontinuitet i sitt utvecklingsarbete sedan Socialstyrelsens utvecklingsmedel upphörde.

8.1 Regeringen bör inrätta ett nationellt samordningscentrum mot våld vid Jämställdhetsmyndigheten

Länsstyrelsen är positiv till ett nationellt samordningscentrum vid Jämställdhetsmyndigheten. En tydlig nationell och regional samordningsstruktur minskar konkurrens mellan uppdrag och främjar ett långsiktigt samarbete mellan myndigheter. Vi ser positivt på att Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna är ansvariga för samordningen på övergripande nivå för samtliga strategiska områden i den nationella strategin. Det möjliggör en röd tråd i arbetet. Likaså välkomnar vi att utredningen betonar att det finns utrymme för lokala och regionala anpassningar av insatserna för att nå en likvärdighet över landet

Det finns risker med ett nationellt samordningscentrum, såsom otydlig rollfördelning och orimliga förväntningar aktörer emellan men dessa är uppmärksammade i utredningen. För att centret ska lyckas krävs tydlig rollfördelning och en välfungerande samverkan.

8.2 Samordningscentrumets uppgifter och organisation

Länsstyrelsen ser positivt på att vi får ett förtydligat ansvar för att samordna arbetet med strategin på regional nivå och på det nära samarbetet mellan centrumet och de centrala myndigheterna för att möta de behov som finns i kommuner och regioner. Som utredningen skriver behöver länsstyrelserna ha en nära samverkan med samordningscentrumet samt övriga myndigheter som får instruktionsenliga uppgifter. Vi ser fram emot att vara representerade i det myndighetsgemensamma arbetet på nationell nivå och anser liksom utredningen att det är viktigt eftersom

uppgifterna om samordning och samverkan på nationell respektive regional nivå inte är avgränsade från varandra.

Som vi påpekat ovan är det viktigt att klargöra vilka roller och mandat från respektive myndighet som bör delta. Det är även viktigt att representanterna som deltar har mandat att påverka arbetet inom sina myndigheter. Länsstyrelsen vill betona vikten av att det nya samordningscentrumet tillvaratar och samordnar redan befintliga strukturer inom området. På så sätt undviks parallella insatser och resurser kan i stället användas för att stärka och komplettera varandra på ett effektivt sätt.

Ge stöd till yrkesverksamma på nationell, regional och lokal nivå om prostitution och människohandel

Länsstyrelsen delar utredningens resonemang om att människohandelsärenden kan vara komplexa och utgöra sällanärenden för vissa kommuner. Länsstyrelsen ifrågasätter dock förslaget om att samordningscentrumet ska ge direkt stöd till yrkesverksamma på lokal nivå inom prostitution och människohandel, eftersom detta inte är en uppgift centrumet har inom andra våldsformer.

8.5 Länsstyrelsernas roll förändras

Länsstyrelsen stödjer förslaget att förändra förordningen (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor för att spegla det nationella arbetet på regional nivå.

Förstärkt fokus på samordning och samverkan

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag att fokus för länsstyrelserna bör ligga på att stödja och bidra till ett strategiskt och kunskapsbaserat arbete i länet, främja samverkan samt bidra till utbildning och kompetensutveckling, inklusive stöd till implementering av nationella myndigheters kunskapsstöd. Vi ser positivt på att vi får ett förtydligat ansvar för att samordna arbetet med strategin på regional nivå. Vi ser också positivt på att Länsstyrelsens samverkan med civilsamhället betonas. Länsstyrelsens kunskap om behov och förutsättningar i länet är central för att bidra till regional och lokal samverkan.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det är angeläget att länsstyrelserna även fortsatt har möjlighet att ge bidrag till utvecklingsarbete i till exempel kommuner och

civilsamhällesorganisationer. Det vore önskvärt att detta blir ett långsiktigt uppdrag med avsatt belopp att fördela. Uppdraget kan förslagsvis permanentas i förordningen (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor.

Ökat fokus på stöd till implementering av kunskapsstöd

Länsstyrelsen instämmer i att det behövs ett ökat fokus på att implementera ny kunskap och nya arbetssätt i lokala och regionala verksamheter. Länsstyrelsens erfarenhet är dock att kommunerna har begränsad kapacitet att ta del av och implementera ny kunskap. Kommunerna har även svårt att navigera bland allt material som tas fram. Länsstyrelsen ser därför positivt på att det nationella samordningscentrumet föreslås att främja en samordnad kunskapskedja. Länsstyrelsen bedömer att ett samlat arbete kring vad som ska spridas på regional nivå, tillsammans med ett närmre stöd från länsstyrelserna, ökar möjligheterna för kommunerna att implementera ny kunskap och nya arbetssätt.

10.1 Mer effektivt med en samlad strategi

Länsstyrelsen stödjer en sammanhållen strategi för arbetet om att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra. Länsstyrelsen ser särskilt positivt på att utredarna i förslaget till en ny strategi har utgått från Sveriges internationella åtaganden. Arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck bör integreras i den samlade strategin som utredningen föreslår, för att undvika stuprör och stigmatisering.

10.2 En handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck

Länsstyrelsen ser positivt på att en särskild handlingsplan gällande hedersrelaterat våld och förtryck tas fram kopplat till den nationella strategin. Länsstyrelsen vill dock poängtera risken med att en särskild plan kan bidra till stigmatisering om hedersrelaterat våld framställs som helt skilt från annat våld i nära relationer, vilket inte är Länsstyrelsens uppfattning.

För att öka planens träffsäkerhet föreslår Länsstyrelsen att:

- En separat handlingsplan kräver en tydlig ansvarsfördelning mellan involverade myndigheter och politikområden för att stärka arbetet inom fältet på såväl nationell, regional och lokal nivå.

- Det är viktigt att könsmaktsordningen synliggörs i handlingsplanen eftersom våldet i en hederskontext främst riktar sig mot flickor och kvinnor.
- Handlingsplanen tydligare avgränsas till ett specifikt och eftersatt område, exempelvis familjearbete i en hederskontext. Att avgränsa till ett specifikt område ökar dessutom kommunernas möjligheter att fokusera inom en del av området och arbetet blir mindre splittrat.
- Regeringen säkerställer att resurser tillförs motsvarande det utökade uppdraget, både ekonomiskt och personellt.
- Tydliga verktyg för uppföljning och indikatorer utvecklas och att dessa är användbara för kommuner för att säkerställa enhetlig och systematisk uppföljning.

10.5.1 Fortsatt viktigt att fokusera på det våld flickor och kvinnor utsätts för av framför allt pojkar och män

Länsstyrelsen instämmer med utredaren om att fokus fortsatt ska ligga på mäns våld mot kvinnor. Detta för att behålla maktanalysen och den röda tråden i jämställdhetsarbetet samt för att säkerställa en tydlig och sammanhållen styrning mot det övergripande jämställdhetsmålet. Frågor om hälsa, ekonomi och våld är sammanlänkade och flera jämställdhetspolitiska aspekter måste beaktas i arbetet med våldsutsatta.

10.8.1 Förbättrad samordning med det breda brottsförebyggande arbetet

Länsstyrelsen stödjer utredningens analys att jämställdhetspolitiken berör flera politikområden och att samordning krävs för att undvika förlorade synergier. Länsstyrelsen ser dock risker och oklarheter i ansvarsfördelning och styrning, särskilt kring hur våldsförebyggande arbete ska integreras i kommuners och regioners brottsförebyggande strukturer. Om uppdragen är otydliga riskerar arbetet att nedprioriteras, särskilt i resursbegränsade kommuner. Länsstyrelsen uppmuntrar kommunerna att inkludera ett våldsförebyggande perspektiv i sina lägesbilder och åtgärdsplaner enligt lagen om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete (2023:196). För att underlätta samordningen inom det brottsförebyggande arbetet ser Länsstyrelsen behov av en tydlig samordningsstruktur och ansvarsfördelning mellan Jämställdhetsmyndigheten och Brå.

12.1.6 Våldsförebyggande arbete – stärkta insatser med ett särskilt fokus på barn och unga

Att stärka utvecklingen av det förebyggande arbetet genom ett eget strategiskt område är positivt. Länsstyrelsen instämmer i att det våldsförebyggande arbetet behöver stärkas och delar bilden att förskola, skola och fritidsverksamheter är en viktig aktör för utvecklingsarbetet. Länsstyrelsen ser vikten av att Skolverket ingår i den föreslagna styrkedjan genom ett nationellt samordningscentrum. Skola och fritidsverksamheter är en central aktör i det våldsförebyggande arbetet med fokus på barn och unga. Utan dessa aktörer är det svårt att nå ett utvecklingsarbete inom området.

Det är otydligt för Länsstyrelsen vart ansvaret för att utveckla det våldsförebyggande arbetet ligger. Området är inte lagstadgat på samma sätt som insatser för stöd och skydd. Arbetet ska inte heller ske på bekostnad av det arbete som syftar till att stärka stöd och skydd. För att det våldsförebyggande arbetet ska stärkas och utvecklas behöver ansvar och roller inom området tydliggöras. Inom området behövs även ny kunskap och forskning.

14.4 Förslag på indikatorer för att följa delmålet och tillhörande strategi

Länsstyrelsen delar utredningens förslag gällande indikatorer för att följa samhällsutvecklingen, men Länsstyrelsen ser att det fortsatt finns brister i datainsamling och analys av situationen för flickor och kvinnor i särskilt utsatta grupper som framgår i kap 4. Dessa särskilt utsatta grupper osynliggörs i de indikatorer som utredningen föreslår. Länsstyrelsen ser därför att det finns ett behov av att myndigheter som ansvarar för datainsamling och för uppföljningen av den nationella strategin "En nationell jämställdhetspolitisk strategi mot våld, förtryck och utnyttjande" får i uppdrag att utveckla datainsamling om särskilt sårbara och utsatta grupper i enlighet med Sveriges internationella åtaganden.

Länsstyrelsen vill lyfta vikten av att i framtiden kunna följa utvecklingen för dessa särskilt sårbara och utsatta grupper eftersom det offentliga, som ansvarsbärare, annars riskerar att sakna information och kunskap om deras situation. Detta kan i sin tur leda till att insatser för vissa grupper inte anpassas utefter deras behov, vilket i längden kan leda till att deras rättigheter inte tillgodoses.

15.10 Konsekvenser för barn och barns rättigheter

Länsstyrelsen är positiv till att strategin betonar barns delaktighet och barnrättsperspektivet, i enlighet med barnkonventionen som svensk lag. Utredningen fokuserar dock främst på barn som brottsoffer eller barn som bevittnar våld, men inte på barn som utövar våld i en nära relation. Detta riskerar att deras rättigheter och behov inte tillgodoses. Länsstyrelsen betonar vikten av att alla barn, oavsett situation, ska omfattas av en prövning av barnets bästa.

Länsstyrelsen ser behov av att noggrant följa upp de begränsningar som finns i indikatorerna för barn under 16 år. För att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses bör arbetet löpande uppdateras med ny kunskap och utveckling inom området.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med enhetschef Sara Lhådö som föredragande. I den slutliga handläggningen har också utvecklingsstrateg Therese Olin samt projektledare hedersrelaterat våld och förtryck Alka Khanna medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.